

IKKI TOMONLAMA SOLIQQA TORTISHNING XORIJIY TAJRIBALARI

Xasanjonov Ismoiljon A'zamjon o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy

Universiteti, 2-kurs Biznes huquqi yo'nalishi magistranti

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ikki tomonlama soliqqa tortish tushunchasi, uning xalqaro iqtisodiyotdagi o'rni va xorijiy tajribalari tahlil qilinadi. Shuningdek, turli mamlakatlarning ikki tomonlama soliqqa tortish bo'yicha bitimlar asosida olib borayotgan siyosati, bu borada xalqaro amaliyot va O'zbekistonning bu jarayondagi ishtiroki ko'rib chiqiladi.

KALIT SO'ZLAR

Ikki tomonlama soliqqa tortish, xalqaro soliq shartnomalari, xorijiy investitsiyalar, soliq imtiyozlari, rezidentlik, soliqqa tortish tizimi, iqtisodiy hamkorlik.

KIRISH

Hozirgi global iqtisodiyot sharoitida xalqaro investitsiyalar va transchegaraviy biznes operatsiyalarining o'sishi natijasida soliqqa tortish masalasi yanada dolzarb tus olmoqda. Xususan, ikki tomonlama soliqqa tortish muammosi xorijiy investorlar va xalqaro kompaniyalar uchun muhim ahamiyatga ega.

Ko'p mamlakatlarda bir korxona yoki shaxs ikkita davlatda daromad olayotganida, u ikkala davlat tomonidan soliqqa tortilishi mumkin. Bu esa investitsiyalar hajmining kamayishiga, iqtisodiy o'sishning sekinlashishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli, ko'plab mamlakatlar ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olish bo'yicha xalqaro bitimlar imzolagan.

Ushbu maqolada ikki tomonlama soliqqa tortishning mohiyati, xorijiy mamlakatlar tajribasi va O'zbekistonning ushbu jarayonda tutgan o'rni haqida so'z yuritiladi.

ASOSIY QISM

1. Ikki tomonlama soliqqa tortish tushunchasi va uning mohiyati

Ikki tomonlama soliqqa tortish – bu bir xil daromadga ikki yoki undan ortiq davlatlar tomonidan soliq solinishi holatidir. Ushbu jarayon ko'pincha:

Shaxs yoki kompaniyaning bir davlatda daromad olib, boshqa davlatda soliq rezidenti bo'lishi natijasida yuzaga keladi.

Transchegaraviy biznes faoliyati va xalqaro sarmoyalar oqimida muhim ahamiyat kasb etadi.

Bunday muammoning oldini olish uchun davlatlar o'zaro kelishuvlar orqali soliq shartnomalarini ishlab chiqadilar. Ushbu bitimlar odatda:

Soliq imtiyozlari – ma'lum turdagi daromatlarni soliqdan ozod qilish yoki ularning stavkasini pasaytirish.

Kredit usuli – chet elda to'langan soliqlarni ichki soliq majburiyatlaridan chegirib tashlash.

Imtiyozli soliq stavkalari – xalqaro kompaniyalar uchun maqbul sharoit yaratish.

2. Xalqaro tajriba va yetakchi davlatlarning yondashuvi

Dunyo bo'ylab ko'plab mamlakatlar ikki tomonlama soliqqa tortishning oldini olish bo'yicha xalqaro tajribadan foydalanmoqda. Quyida ayrim davlatlarning yondashuvlari keltirilgan:

AQSh

AQSh o'z fuqarolariga global daromad solig'i soladi, ya'ni ular qayerda bo'lishidan qat'i nazar, soliqqa tortiladi.

Biroq, AQSh 60 dan ortiq mamlakat bilan ikki tomonlama soliq bitimlari imzolagan.

Chet elda to'langan soliqlarni ichki soliqdan chegirish mexanizmi mavjud.

Buyuk Britaniya

Rezidentlik va manbaga asoslangan soliq tizimini qo'llaydi.

Buyuk Britaniya xalqaro kompaniyalar uchun past soliq stavkalari va soliq imtiyozlarini taklif qiladi.

Xorijiy kompaniyalarga soliq yukini kamaytirish uchun maxsus kelishuvlar mavjud.

Germaniya

Soliq shartnomalarining ko'p qismi Yevropa Ittifoqi doirasida tuzilgan.

Germaniya chet elda to'langan soliqlarni ichki daromad solig'idan chegirib tashlash tizimidan foydalanadi.

Yirik xalqaro korporatsiyalar uchun imtiyozlar mavjud.

Singapur

Singapur xalqaro biznes uchun eng maqbul soliq tizimiga ega davlatlardan biridir.

U 80 dan ortiq davlat bilan ikki tomonlama soliq bitimlariga ega.

Investitsiyalarni jalb qilish uchun soliqlarning yengillashtirilgan rejimini qo'llaydi.

3. O'zbekistonning ikki tomonlama soliqqa tortish bo'yicha siyosati

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va investitsiyalarni jalb qilish uchun ikki tomonlama soliqqa tortish muammosini hal etishga e'tibor qaratdi.

O'zbekiston imzolagan xalqaro bitimlar

Hozirgi kunga qadar O'zbekiston 50 dan ortiq davlat bilan ikki tomonlama soliqqa tortish bo'yicha bitimlar imzolagan. Ushbu bitimlar xorijiy investorlarga qulay sharoit yaratish va soliq yukini kamaytirishga qaratilgan.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish strategiyasi

O'zbekiston xalqaro kompaniyalar uchun qulay soliq muhitini yaratish maqsadida yangi islohotlarni amalga oshirmoqda.

Soliq imtiyozlari va preferensiyalar orqali investitsiyalar oqimini oshirishga harakat qilmoqda.

Raqamli soliq tizimi joriy etilib, xalqaro bitimlarni avtomatlashtirilgan tizim orqali boshqarish rejalashtirilgan.

XULOSA

Ikki tomonlama soliqqa tortish global iqtisodiyotda muhim masalalardan biri bo'lib, u xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va biznes muhitini yaxshilashda katta ahamiyatga ega.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlar ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olish maqsadida turli imtiyozlar va soliq chegirmalarini qo'llaydi. O'zbekiston ham bu yo'nalishda sezilarli islohotlarni amalga oshirib, xalqaro hamkorlikni kengaytirishga intilmoqda.

Kelgusida mamlakatimiz xalqaro soliq bitimlarini yanada kengaytirib, xorijiy investorlarga qulay sharoit yaratishi lozim. Shu bilan birga, soliq tizimini

raqamlashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi rasmiy ma’lumotlari.
3. Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg‘armasi soliq siyosati bo‘yicha tavsiyalari.
4. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va Singapur soliq tizimlari bo‘yicha tahliliy hisobotlar.
5. Xalqaro iqtisodiy hamkorlik tashkilotlari tomonidan chop etilgan maqolalar va tadqiqotlar.